

Cheltuielile de judecată solicitate de intervenientul voluntar

Costs of the proceedings demanded by third-party intervener

Drd. **Ionuț Adrian ȘIPEȚAN***
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Drept

Abstract

Although regulated by several articles of the Code of Civil Procedure, the issue of court costs can be quite complex in certain situations in practice, not being very clear how the law should be interpreted from the perspective of procedural guilt.

If, in the case of the classic configuration of civil proceedings, in which the dispute is between a plaintiff and a defendant, the legal provisions should not create difficulties, we intend to analyze the costs requested by the voluntary intervener, namely when the procedural framework is extended at the initiative of a third party to the process.

In this context, more attention will be paid to the ancillary intervener, who occupies a special position in the civil process, and in respect of which the majority doctrine and jurisprudence have shown that he cannot claim reimbursement of costs, regardless of the fate of the process. This solution is not, in our opinion, in line with the letter and spirit of the law, which is why we will present our own arguments that support the opposite solution.

Keywords: *Costs of the proceedings; third-party intervention; procedural guilt; main intervention; ancillary intervention.*

Rezumat

Deși reglementată prin câteva articole din Codul de procedură civilă problema suportării cheltuielilor de judecată se poate dovedi destul de complexă în anumite situații din practică, nefiind foarte clar cum ar trebui să fie interpretată legea din perspectiva culpei procesuale.

Dacă în ipoteza configurației clasice a procesului civil, în care litigiul opune un reclamant și un pârât, dispozițiile legale nu ar trebui să genereze dificultăți, ne

* ionut.sipetan@e-uvt.ro.

propunem să analizăm cheltuielile de judecată solicitate de intervenientul voluntar, adică atunci când cadrul procesual este extins la inițiativa unui terț față de proces.

În acest context o atenție sporită va fi îndreptată asupra intervenientului voluntar accesoriu, care ocupă o poziție aparte în procesul civil, și în privința căruia doctrina și jurisprudența majoritară au arătat că nu poate pretinde restituirea cheltuielilor de judecată, indiferent de soarta procesului. Această soluție nu este, în opinia noastră, conformă cu litera și spiritul legii, motiv pentru care vom prezenta propriile argumente care susțin soluția contrară.

Cuvinte-cheie: *cheltuieli de judecată, intervenție voluntară, culpă procesuală, intervenție voluntară principală, intervenție voluntară accesorie.*

1. Considerații introductive

În privința cheltuielilor de judecată efectuate în cadrul unui proces art. 453 alin. (1) C. pr. civ. prevede foarte clar că partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părții care a câștigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată.

Totodată alin. (2) al aceluiași articol conține câteva repere în stabilirea cuantumului cheltuielilor de judecată atunci când cererea de chemare în judecată a fost admisă doar în parte, instanța fiind datoare să aprecieze măsura în care fiecare dintre părți poate fi obligată la plata cheltuielilor de judecată.

Este unanim admis în doctrină¹ și în jurisprudență² că fundamentul acordării cheltuielilor de judecată îl reprezintă culpa procesuală a părții care a pierdut procesul, fiind vorba despre o răspundere civilă delictuală a celui care, prin atitudinea sa, a determinat partea adversă să angajeze anumite cheltuieli în vederea exercitării dreptului la apărare, cheltuieli care în final trebuie recuperate de la partea vinovată de producerea lor.

Și în jurisprudența Curții Constituționale a României³ acordarea cheltuielilor de judecată a fost motivată în mod asemănător, arătându-se că fundamentul cheltuielilor de judecată rămâne culpa procesuală și despăgubirea integrală a părții câștigătoare, buna-credință a părții care a pierdut procesul nefiind în măsură să justifice exonerarea ei de plata cheltuielilor de judecată. S-a mai reținut că între partea care a obținut câștig de cauză, dreptul ei fiind recunoscut prin hotărâre, și partea care acceptă judecata și pierde procesul, riscul acestei situații trebuie să fie suportat de această din urmă parte care, prin

¹ G. Boroș, M. Stancu, *Drept procesual civil*, ediția a 4-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 631, C. Roșu, *Drept procesual civil. Partea generală*, Editura C.H. Beck, București, 2016, p. 333, I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Noul Cod de procedură civilă, comentarii pe articole, Vol. I (art. 1-621)*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 564.

² Decizia nr. 187 din data de 18 ianuarie 2019 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de contencios administrativ și fiscal disponibilă pe <http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=149920>, decizia nr. 1195 din data de 25 iunie 2019 pronunțată de Tribunalul Vrancea disponibilă pe <http://www.rolii.ro/hotarari/5d425963e49009c01e00002b>.

³ Decizia nr. 463 din data de 28 iunie 2016 pronunțată de Curtea Constituțională publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 655 din 26 august 2016.

comportamentul său, chiar dacă nu a fost de rea-credință, a obligat pe partea potrivnică câștigătoare să angajeze cheltuielile din proces.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a dezvoltat un standard constant atunci când analizează cheltuielile de judecată solicitate de părți, subliniind în jurisprudența⁴ sa că un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora.

O nuanță interesantă referitoare la regulile de acordare a cheltuielilor de judecată o regăsim într-o hotărâre a Curții de Justiție a Uniunii Europene, în cadrul căreia instanța a avut posibilitatea să analizeze compatibilitatea prevederilor naționale din dreptul suedez privind cheltuielile de judecată cu art. 16 din Regulamentul (CE) nr. 861/2007⁵.

Astfel, potrivit art. 4 din Codul de procedură judiciară suedez, dacă în cadrul aceleiași cauze au fost formulate mai multe capete de cerere, iar părțile obțin parțial câștig de cauză și parțial cad în pretenții, fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată sau se acordă o sumă adecvată și/sau, în măsura în care este posibil să se facă o distincție între cheltuielile de judecată aferente diferitor aspecte ale cauzei, obligația de plată se stabilește în consecință. În cazul în care o parte cade în pretenții doar într-o măsură nesemnificativă, ea poate totuși să recupereze în întregime cheltuielile de judecată.

În condițiile în care art. 16 din Regulamentul (CE) nr. 861/2007 prevede doar că partea care cade în pretenții suportă cheltuielile de judecată, Curtea de Apel cu sediul în Stockholm, Suedia, în soluționarea unei cereri de valoare redusă introduse de un cetățean suedez împotriva unei publicații de presă din Franța, a solicitat lămuriri Curții de Justiție a Uniunii Europene privind acordarea cheltuielilor de judecată într-o împrejurare ca cea din speță, în cadrul căreia reclamantul nu a căzut în pretenții decât într-o mică măsură.

După ce a concluzionat că prima teză a articolului 16 din regulament trebuie interpretată în sensul că nu acoperă decât situațiile în care o parte cade în pretenții în totalitate, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a arătat că problemele procedurale referitoare la repartizarea cheltuielilor de judecată între părți, într-o ipoteză precum cea din litigiu, rămân reglementate de dreptul național al statelor membre.

Mai departe instanța europeană a subliniat că deși instanța națională rămâne, în principiu, liberă să stabilească repartizarea cheltuielilor de judecată potrivit modalităților prevăzute de dreptul național, este necesar ca normele de procedură naționale care reglementează repartizarea cheltuielilor de judecată în cadrul litigiilor transfrontaliere privind cererile cu valoare redusă să nu fie mai puțin favorabile decât normele de procedură care reglementează situații similare din dreptul intern (principiul echivalenței), iar cerințele

⁴ Hotărârea din 7 decembrie 2010 pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza Marian Niță împotriva României publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 326 din 7 iunie 2011, disponibilă pe <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122707>, Hotărârea din 26 ianuarie 2016 pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza Muncaciu împotriva României disponibilă pe <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-178814>.

⁵ Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 199/1 din data de 31 iulie 2007.

procedurale legate de repartizarea acestor cheltuieli de judecată să nu determine persoanele interesate să renunțe la utilizarea acestei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă, impunând solicitantului, atunci când acesta a avut în mare parte câștig de cauză, să suporte oricum cheltuielile sale de judecată sau o parte substanțială a acestora (principiul efectivității).

Această din urmă observație o apreciem ca fiind importantă, putând fi avută în vedere în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 453 alin. (2) C. pr. civ. privind repartizarea cheltuielilor de judecată în situația admiterii în parte a cererii formulate de parte.

Dispozițiile naționale permit instanței de judecată să aprecieze în ce măsură fiecare parte va suporta cheltuielile de judecată din proces, însă trebuie observat că anumite cheltuieli, precum onorariile de avocat sau chiar și de expert judiciar, nu pot fi împărțite în mod riguros într-o ipoteză de admitere în parte a acțiunii, ele fiind achitate de parte în considerarea în ansamblu a acțiunii, astfel că, în final, judecătorul se vede pus în situația să evalueze munca depusă de avocat sau expert pentru partea din acțiune admisă, activitate care, în lipsa unor criterii obiective, se poate dovedi destul de dificilă.

În orice caz, în activitatea de stabilire și împărțire a cheltuielilor de judecată, instanța se poate ghida și de observația Curții de Justiție a Uniunii Europene, în sensul că trebuie acordată o atenție sporită în ipoteza în care partea pierde într-o mică măsură procesul, astfel încât în final să nu fie pusă în situația de a suporta cheltuieli de judecată nejustificat de mari, de natură să o descurajeze pe viitor să mai inițieze demersuri judiciare similare.

Revenind în acest context la cheltuielile de judecată ale intervenientului voluntar, ne vom referi în continuare la cheltuielile de judecată solicitate de intervenientul principal, pentru ca în final să analizăm cheltuielile de judecată cerute de intervenientul accesoriu, respectând în acest fel clasificarea bipartită a intervenției voluntare.

2. Cheltuielile de judecată solicitate de intervenientul voluntar principal

Ținând cont de natura cererii de intervenție voluntară principală de veritabilă cerere de chemare în judecată, conform art. 62 alin. (1) C. pr. civ., solicitarea intervenientului de acordare a cheltuielilor de judecată efectuate în proces nu ar trebui să ridice probleme, urmând ca instanța, cu observarea dispozițiilor art. 451-455 C. pr. civ., să stabilească partea care este în culpă procesuală, precum și quantumul concret al cheltuielilor de judecată dovedite și care urmează a fi suportate de către această din urmă parte.

În literatura de specialitate⁶ s-a remarcat că intervenția voluntară principală este îndreptată împotriva părților inițiale, deci atât a reclamantului, cât și a pârâtului, terțul intervenient putând să își formuleze pretenția pe cale principală, declanșând un proces distinct, în care el ar figura ca reclamant, iar părțile din celălalt proces ar fi pârâte. Din această poziționare a intervenientului principal în proces ar trebui să rezulte consecințe și în ceea ce privește modalitatea de soluționare a capătului de cerere accesoriu privind acordarea cheltuielilor de judecată efectuate în cauză, în sensul că, în măsura în care

⁶ G. Boroi, M. Stancu, *op. cit.*, p. 106.

intervenientul principal este în postura de parte care a câștigat procesul, celelalte părți trebuie să suporte cheltuielile de judecată angajate de intervenient.

Având în vedere că intervenientul principal acționează în contradictoriu cu cel puțin două părți, respectiv reclamantul și pârâțul inițial, în acordarea cheltuielilor de judecată trebuie să se țină cont și de dispozițiile art. 455 C. pr. civ., care reglementează situația mai multor reclamanți sau pârâți, fiind necesar a se observa atât poziția lor în proces, cât și natura raportului juridic existent între ei.

Cu toate că este amintită doar ipoteza în care intervenientul principal acționează în contradictoriu cu toate părțile inițiale din proces, se pierde din vedere că potrivit art. 61 alin. (2) C. pr. civ. terțul poate pretinde un drept strâns legat de dreptul dedus judecății, or nu în toate aceste cazuri terțul se află pe o poziție antagonică cu părțile inițiale din proces, pretențiile sale putând fi îndreptate exclusiv împotriva unei singure părți din cauză, situație în care cheltuielile de judecată efectuate de intervenient nu ar putea fi solicitate decât de la partea respectivă.

Spre exemplu, în urma unui accident rutier provocat de către o persoană care nu avea încheiat un contract de asigurare de răspundere civilă obligatorie RCA, proprietara autoturismului avariât l-a acționat în judecată pe șoferul vinovat de producerea accidentului, solicitând obligarea pârâtului la repararea prejudiciului provocat constând în acoperirea contravalorii reparațiilor autoturismului pe care îl deține în proprietate.

În cadrul aceluiași litigiu a formulat o cerere de intervenție voluntară principală conducătorul autoturismului avariât, solicitând obligarea aceluiași pârât, din a cărei culpă s-a produs evenimentul rutier, la plata prejudiciului material și moral provocat, fundamentându-și pretențiile pe răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie.

Prin sentința civilă nr. 10152 din data de 25 noiembrie 2016 pronunțată de Judecătoria Cluj-Napoca⁷ instanța a admis cererea de chemare în judecată, a admis în parte cererea de intervenție voluntară principală, iar cu privire la cheltuielile de judecată solicitate de intervenientul principal, le-a pus în sarcina pârâtului, în măsura admiterii acțiunii, cu aplicarea corespunzătoare a prevederilor art. 453 alin. (2) C. pr. civ.

În condițiile în care prin cererea de intervenție principală s-a solicitat recunoașterea unui drept exclusiv în contradictoriu cu pârâțul din cauză, fără ca intervenția principală să fie îndreptată și împotriva reclamantei, soluția Judecătoriei Cluj-Napoca de obligarea doar a pârâtului la plata cheltuielilor de judecată efectuate de intervenientul principal este la adăpost de orice critică.

În opinia noastră determinant în stabilirea modului de împărțire a cheltuielilor de judecată convenite intervenientul principal, în situația în care câștigă, în tot sau în parte, procesul, este obiectul intervenției voluntare principale.

Astfel, atâta timp cât terțul pretinde chiar dreptul dedus judecății, conform art. 61 alin. (2) prima teză C. pr. civ., este evident că acționează în contradictoriu cu părțile inițiale din

⁷ Sentința civilă nr. 10152 din data de 25 noiembrie 2016 pronunțată de Judecătoria Cluj-Napoca disponibilă pe <http://www.rolii.ro/hotarari/59c32feae490097c1900004c>.

proces, motiv pentru care ambele ar trebui obligate la plata cheltuielilor de judecată dovedite de intervenient.

În schimb, atunci când terțul pretinde doar un drept aflat în strânsă legătură cu dreptul dedus judecății, conform art. 61 alin. (2) ultima teză C. pr. civ., cheltuielile de judecată ar trebui suportate de partea împotriva căreia este îndreptată intervenția principală, aceasta fiind partea aflată în culpă procesuală și care a generat cheltuielile de judecată ale intervenientului principal.

În concluzie, atunci când intervenientul principal are câștig de cauză, cheltuielile de judecată vor fi plătite de părțile inițiale din proces sau doar de unele dintre acestea, în funcție de obiectul intervenției principale și a raportului juridic dedus judecății prin intermediul acestei instituții.

Totodată nu trebuie omis că intervenția terțului în proces poate să genereze cheltuieli din partea părților inițiale, astfel că, în ipoteza în care cererea de intervenție este respinsă, acesta va fi obligat la plata cheltuielilor de judecată solicitate de reclamant sau pârât, chiar și în ipoteza în care cererea de intervenție a fost respinsă în etapa admisibilității în principiu.

În acest sens, prin decizia nr. 3019 din data de 27 iunie 2019 pronunțată de Tribunalul Argeș⁸ s-a reținut că în apel, la data de 27.09.2018, terțul C.N. a formulat cerere de intervenție voluntară principală, cerere respinsă ca inadmisibilă la termenul de judecată din data de 10.01.2019. Apelanta reclamantă a depus la dosar, prin apărător, un punct de vedere cu privire la cererea de intervenție principală, atașat căruia a depus împuternicire avocațială și chitanța de plată a onorariului avocat. Având în vedere că intervenientul este parte căzută în pretenții față de apelantă, întrucât formularea cererii de intervenție principală a generat cheltuieli de judecată, în temeiul art. 453 C. pr. civ., instanța a admis cererea apelantei reclamante și a obligat pe intervenientul principal să plătească apelantei suma de 300 lei cu titlu de cheltuieli de judecată reprezentate de onorariul de avocat achitat în vederea combaterii cererii de intervenție.

În opinia noastră soluția pronunțată de Tribunalul Argeș este legală și temeinică, chiar dacă s-ar putea obiecta că obligarea terțului la plata cheltuielilor de judecată este discutabilă cât timp intervenția sa în proces a fost respinsă ca inadmisibilă, astfel că, potrivit art. 65 alin. (1) C. pr. civ., nici nu a devenit parte în litigiu.

Într-o interpretare literală a prevederilor art. 453 alin. (1) C. pr. civ., care fac trimitere la „partea care pierde procesul”, s-ar putea susține că atâta timp cât terțul nu a devenit parte în proces, nu există temei pentru obligarea sa la suportarea cheltuielilor de judecată efectuate de celelalte părți din proces, însă o asemenea concluzie nu poate fi primită întrucât nesocotește fundamentul care stă la baza acordării acestor sume, respectiv angajarea răspunderii civile delictuale a persoanei, din a cărei culpă sunt generate cheltuielile de judecată.

Terțul nu poate fi încurajat să formuleze cereri de intervenție vădit inadmisibile, cunoscând că, în orice caz, demersul său nu va avea nicio consecință pe planul cheltuielilor

⁸ Decizia nr. 3019 din data de 27 iunie 2019 pronunțată de Tribunalul Argeș disponibilă pe <http://www.rolii.ro/hotarari/5d33c3bde49009281b000030>.

de judecată. Așa cum orice persoană este obligată să repare integral prejudiciul cauzat, în acord cu art. 1349 C. civ.⁹, și terțul care dorește să intervină într-un proces trebuie să fie responsabil de conduita sa, asumându-și efectele nefavorabile ale respingerii intervenției, chiar și în etapa admisibilității în principiu.

3. Cheltuielile de judecată solicitate de intervenientul voluntar accesoriu

În ceea ce privește cheltuielile de judecată solicitate de intervenientul voluntar accesoriu în literatura de specialitate¹⁰ s-a avansat o viziune total diferită față de cea corespunzătoare intervenientului principal, menționându-se că intervenientul accesoriu trebuie să suporte întotdeauna cheltuielile proprii cereri, indiferent dacă hotărârea s-a pronunțat ori nu în favoarea părții pentru care a intervenit, această soluție fiind argumentată pe faptul că intervenția voluntară accesorie nu trebuie să aibă drept consecință sporirea cheltuielilor de judecată pe care le va suporta partea care va cădea în pretenții.

Acest mod de a privi problema cheltuielilor de judecată efectuate de intervenientul accesoriu este acceptat de majoritatea doctrinei de drept procesual civil¹¹, subliniindu-se totodată că dacă partea pentru care a intervenit terțul cade în pretenții, ea singură va suporta cheltuielile de judecată pe care le-a provocat, nu și intervenientul, cu excepția situației în care partea care a câștigat procesul a făcut o serie de cheltuieli pentru combaterea cererii de intervenție, când intervenientul va fi obligat la plata acestor cheltuieli.

Trebuie remarcată împrejurarea că opinia conform căreia intervenientul accesoriu își suportă întotdeauna cheltuielile de judecată, indiferent de soluția pronunțată de instanță asupra fondului litigiului, nu este una de noutate, fiind exprimată și de autori consacrați¹² pe perioada cât a fost în vigoare vechiul Cod de procedură civilă, fiind însă perpetuată și de către literatura de specialitate ulterioară intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă.

A fost însă exprimată și opinia contrară, în sensul că nu i se poate refuza *de plano* intervenientului accesoriu dreptul de a-și recupera cheltuielile de judecată.

În acest sens, în analiza art. 67 C. pr. civ., după ce s-a amintit opinia exprimată de majoritatea autorilor de drept procesual civil, s-a arătat¹³ că argumentul invocat privind necesitatea ca intervenția terțului să nu conducă la sporirea cheltuielilor de judecată nu este suficient pentru a înlătura aplicarea regulilor vizând acordarea cheltuielilor de judecată înscrisă în art. 453 alin. (1) C. pr. civ., ce are ca fundament stabilirea culpei procesuale, în condițiile în care terțul a intervenit în sprijinul uneia dintre părți, intenționând însă protejarea unui drept propriu. Totodată s-a amintit că apărarea în mod preventiv a acestui

⁹ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din data de 24 iulie 2009, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

¹⁰ G. Boroș, M. Stancu, *op. cit.*, pag. 129.

¹¹ M. Tăbărcă în V. M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă, comentat și adnotat, Vol. I – art. 1-526*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 257.

¹² P. Vasilescu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă, Volumul III*, Iași, 1940, p. 299.

¹³ D. N. Theohari în G. Boroș (coord.), *Noul Cod de procedură civilă, Comentariu pe articole, Vol. I, Art. 1-526*, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 196.

interes, prin formularea cererii de intervenție accesorie, poate conduce la ocazionarea unor cheltuieli, fiind echitabil și legal ca terțului să i se recunoască dreptul de a și le recupera de la partea în culpă, care prin acțiunile sau inacțiunile sale este pe cale de a-i produce un prejudiciu, propunându-se însă ca aceste cheltuieli să fie acordate intervenientului accesoriu numai în măsura în care apărările sale au contribuit la pronunțarea soluției asupra cererii principale, iar nu în mod automat prin prisma raportului de dependență existent între cele două cereri.

Într-o altă opinie¹⁴, concordantă cu opinia exprimată anterior, însă mai tranșantă în privința condițiilor de acordare a cheltuielilor de judecată solicitate de intervenientul accesoriu, s-a arătat că în situația în care partea pentru care a intervenit câștigă procesul, intervenientul voluntar accesoriu trebuie să aibă posibilitate de a-și recupera cheltuielile ocazionate cu litigiul.

S-a susținut că potrivit textelor legale incidente, intervenientul accesoriu, dobândind calitatea de parte cu toate drepturile și obligațiile specifice, chiar dacă participă la procesul altora „de bunăvoie și neinvitat”, în cazul în care partea pentru care a „intrat în horă” câștigă, nu există niciun fundament legal pentru un regim discriminatoriu între această parte originală – care este îndreptățită la cheltuieli de judecată – și intervenientul voluntar accesoriu.

Această dezbatere cu privire la dreptul intervenientului accesoriu de a-și recupera cheltuielile de judecată în ipoteza în care partea în favoarea căreia intervine are câștig de cauză s-a reflectat și în practica instanțelor de judecată, putând fi identificate soluții în sensul ambelor opinii exprimate în literatura de specialitate, cu mențiunea că se menține și în jurisprudență tendința majoritară de respingere a cererii intervenientului accesoriu de a i se acorda cheltuielile de judecată.

Astfel, prin decizia nr. 233 din data de 23 martie 2017 pronunțată de Curtea de Apel Suceava, Secția I civilă¹⁵ s-a menținut soluția primei instanțe, respectiv a Tribunalului Suceava, Secția I civilă, prin care s-a respins cererea intervenientului accesoriu de obligare a pârâtei la plata cheltuielilor de judecată, chiar în condițiile în care intervenția accesorie a fost admisă pe fond, prima instanță reținând că în ceea ce privește suportarea cheltuielilor de judecată efectuate de intervenientul accesoriu, acesta din urmă își va suporta cheltuielile propriei cereri având în vedere că intervenția accesorie voluntară nu trebuie să aibă drept consecință sporirea cheltuielilor de judecată pe care le va suporta partea căzută în pretenții. Suplimentar argumentelor Tribunalului Suceava, instanța de apel a arătat că pârâta nu poate fi obligată la plata cheltuielilor de judecată efectuate de o parte față de care nu a formulat nicio pretenție, iar împrejurarea că terțul a dorit să intervină în litigiu în sprijinul reclamanților nu îi este imputabilă pârâtei. Pe de altă parte Curtea de Apel Suceava a menționat că, deși a invocat protejarea unui interes propriu (prin formularea cererii de

¹⁴ I.-F. Stanca, *Este intervenientul accesoriu cu adevărat parte în litigiu?*, articol disponibil pe <https://www.juridice.ro/595355/este-intervenientul-accesoriu-cu-adevarat-parte-in-litigiu.html>.

¹⁵ Decizia nr. 233 din data de 23 martie 2017 pronunțată de Curtea de Apel Suceava – Secția I civilă disponibilă pe <http://www.rolii.ro/hotarari/58e693fee4900918fa00005b>.

intervenție), intervenientul nu a arătat care anume este acest interes, pentru a se putea aprecia că pârâta a fost în culpă procesuală față de această parte.

Înainte de a prezenta și alte soluții pronunțate de instanțele judecătorești și de a analiza temeinicia opiniilor exprimate în literatura de specialitate trebuie să facem o observație în legătură cu ultimul considerent exprimat de Curtea de Apel Suceava în decizia anterior menționată, respectiv criticarea intervenientului accesoriu pentru lipsa justificării unui interes concret.

În opinia noastră instanța de apel a greșit atunci când a analizat dreptul intervenientului de a-și recupera cheltuielile de judecată în corelație cu interesul de a interveni în litigiu. În acest sens trebuie să se observe că astfel de critici nu puteau fi formulate decât în etapa admisibilității în principiu a cererii de intervenție accesorie, or prima instanță a admis în principiu intervenția terțului în sprijinul reclamantului, iar pârâta nu a exercitat cale de atac împotriva acestei încheieri de ședință, astfel că în calea de atac exercitată în fața Curții de Apel Suceava nu se mai puteau face aprecieri referitoare la existența sau nu a unui interes propriu al intervenientului accesoriu.

Ceea ce se degajă din aceste considerente ale instanței de apel este neîndeplinirea tuturor condițiilor cumulative pentru admiterea în principiu a cererii de intervenție accesorie, aspect însă antamat în mod nepermis în cadrul procesual din fața Curții de Apel Suceava unde apelul viza exclusiv soluția primei instanțe de respingere a solicitării intervenientului accesoriu de recuperare a cheltuielilor de judecată de la pârâtă.

În cadrul unui alt litigiu în care intervenientul accesoriu a solicitat recuperarea cheltuielilor de judecată instanța a respins această solicitare, reținând aceleași argumente ca cele prezentate în doctrina majoritară aferentă atât vechiului Cod de procedură civilă, cât și noului Cod de procedură civilă.

Astfel, prin sentința nr. 88 din data de 5 februarie 2016 pronunțată de Tribunalul Mureș – Secția de contencios administrativ și fiscal¹⁶ s-a respins cererea intervenientului accesoriu de acordare a cheltuielilor de judecată, cu toate că partea în sprijinul căreia intervenise a câștigat procesul, cu motivarea că potrivit unei jurisprudențe consacrate intervenientul accesoriu urmează a suporta propriile cheltuieli de judecată, intervenția sa accesorie nefiind de natură să conducă la creșterea cheltuielilor de judecată pe care ar urma să le suporte părțile inițiale din cauză.

Cu toate acestea, așa cum spuneam și anterior, jurisprudența nu este unitară în această problemă, existând și soluții prin care intervenientului accesoriu i s-a recunoscut dreptul de a-și recupera cheltuielile de judecată efectuate în proces, pe temeiul dispozițiilor art. 453 C. pr. civ.

Spre exemplu prin sentința civilă nr. 17558 din data de 17 septembrie 2013 pronunțată de Judecătoria Sectorului 1 București¹⁷ instanța a admis cererea formulată de intervenientul accesoriu și a completat dispozitivul hotărârii, în sensul adăugării unui al treilea alineat al

¹⁶ Sentința nr. 88 din data de 5 februarie 2016 pronunțată de Tribunalul Mureș – Secția de contencios administrativ și fiscal disponibilă pe <http://www.rolii.ro/hotarari/5882a1d4e49009681c0011ca>.

¹⁷ Sentința civilă nr. 17558 din data de 17 septembrie 2013 pronunțată de Judecătoria Sectorului 1 București disponibilă pe <http://www.rolii.ro/hotarari/58a589d9e49009243700097a>.

dispozitivului prin care a obligat pe contestatoare să plătească intervenientului accesoriu suma de 2.136,58 lei cu titlu de cheltuieli de judecată, reținând că dintr-o omisiune nu s-a pronunțat pe cererea de acordare a cheltuielilor de judecată a intervenientului accesoriu.

Totodată prin decizia nr. 336 din data de 16 martie 2016 pronunțată de Tribunalul Buzău – Secția I civilă¹⁸ instanța, în condițiile în care a respins calea de atac exercitată, a obligat apelantul la plata sumei de 500 lei cu titlu de cheltuieli de judecată către intimatul-intervenient accesoriu.

Această din urmă hotărâre merită dezvoltări suplimentare din cel puțin două motive.

În primul rând se observă că instanța de apel a acordat intervenientului accesoriu cheltuielile de judecată solicitate și efectuate în apel, în condițiile în care prima instanță a respins cheltuielile de judecată ale intervenientului accesoriu cu motivarea că acesta a intervenit din proprie inițiativă în proces, nefiind culpa reclamantului, astfel că va suporta propriile cheltuieli de judecată.

În al doilea rând instanța de apel își motivează amplu opțiunea de a admite solicitarea intervenientului accesoriu de acordare a cheltuielilor de judecată, în opoziție cu argumentele oferite în doctrina și jurisprudența majoritară.

În acest sens Tribunalul Buzău – Secția I civilă a arătat că fundamentul juridic al acordării cheltuielilor de judecată este reprezentat de culpa procesuală a părții „care cade în pretenții”, iar culpa procesuală presupune fie înregistrarea pe rolul unei instanțe a unei cereri, acțiune ce se dovedește a fi neîntemeiată (deci determinarea pârâtului de a ieși din pasivitatea confortabilă pe care i-o asigură prezumția că nu datorează nimic nimănui), fie susținerea unor apărări neîntemeiate (care echivalează cu zădărnicierea reclamantului în încercarea sa de a răsturna prezumția relativă sus amintită). În apel intervenientul accesoriu a formulat întâmpinare, solicitând respingerea apelului ca nefondat, astfel că, din moment ce intervenientul accesoriu tinde, prin apărarea formulată în cuprinsul întâmpinării, să fie pronunțată în final o soluție de respingere a apelului, tribunalul nu poate înlătura aplicarea prevederilor înscrise în art. 453 alin. (1) C. pr. civ. referitoare la acordarea cheltuielilor de judecată. Aceasta cu atât mai mult cu cât terțul intervenient a intervenit în sprijinul unei părți din proces, intenționând însă protejarea unui interes propriu. Apărarea în mod preventiv a acestui interes, prin formularea cererii de intervenție accesorie și a întâmpinării din cadrul judecății apelului, a condus la ocazionarea unor cheltuieli din partea acestuia, reprezentate de onorariul apărătorului, fiind echitabil și legal ca intervenientului să i se recunoască dreptul de a și le recupereze de la partea în culpă care, prin acțiunea sa, este pe cale să îi producă un prejudiciu.

Ținând cont de toate aceste argumente invocate de susținătorii uneia dintre cele două opinii, apreciem că intervenientului voluntar accesoriu trebuie să i se recunoască dreptul de a-și recupera cheltuielile de judecată efectuate în proces, în măsura în care intervenția sa în litigiu este admisă pe fond.

¹⁸ Decizia nr. 336 din data de 16 martie 2016 pronunțată de Tribunalul Buzău – Secția I civilă disponibilă pe <http://www.rolii.ro/hotarari/58895812e490093818000671>.

Potrivit art. 453 alin. (1) C. pr. civ. partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părții care a câștigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată.

Textul legal folosește noțiunea de parte care a câștigat procesul, fără vreo distincție în funcție de modalitatea în care persoana a devenit parte în proces, respectiv prin cererea introductivă de instanță în calitate de reclamant sau pârât sau prin intermediul unei cereri incidentale în calitate de intervenient voluntar, chemat în judecată pentru că ar putea pretinde aceleași drepturi ca reclamantul, chemat în garanție, arătat ca titular al dreptului sau intervenient forțat. Unul dintre principiile de interpretare a normelor ne spune că acolo unde legea nu distinge nici interpretul nu poate să o facă (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*), or scoaterea intervenientului accesoriu de sub incidența art. 453 C. pr. civ., în condițiile în care potrivit art. 65 alin. (1) C. pr. civ. după admiterea în principiu a cererii acesta devine parte în proces, pare a nesocoti acest principiu, cu consecința adăugării unei excepții de la regula acordării cheltuielilor de judecată, în lipsa unui text legal în acest sens.

Dacă terțul care intervine în proces în favoarea uneia dintre părți este considerat parte și se bucură de deplinătatea drepturilor procesuale, este firesc să i se recunoască și dreptul de a i se repara prejudiciul reprezentat de cheltuielile de judecată avansate în cauză, orice limitare a prerogativelor procesuale trebuind a fi expres prevăzută de lege.

Un alt argument adus pentru a justifica regimul juridic diferit la care ar trebui supus intervenientul accesoriu, din perspectiva cheltuielilor de judecată, este acela că terțul intervine în proces prin propria lui voință, pentru a sprijini apărarea uneia dintre părți¹⁹, sugerându-se, în mod implicit, că această natură voluntară a intervenției conduce la neacordarea cheltuielilor de judecată.

Așa cum s-a arătat în literatura de specialitate²⁰, în toate cazurile trebuie subliniat că intervenientul accesoriu are un interes propriu în participarea la judecată, exercitând apărarea părții pentru a evita ca aceasta, în cazul în care va pierde procesul, să se întoarcă împotriva sa, ori pentru a evita ca hotărârea pronunțată să aibă incidență asupra vreunui drept al său, or din această perspectivă nu vedem cum împrejurarea că terțul intervine din proprie inițiativă în proces ar putea avea vreo relevanță în soluționarea capătului de cerere având ca obiect acordarea cheltuielilor de judecată.

Și intervenientul principal participă în proces din proprie inițiativă, însă nimeni nu și-a pus problema ca acesta să își suporte propriile cheltuieli de judecată, indiferent de soluția instanței de judecată asupra fondului litigiului.

Este cert că deși nu are o pretenție proprie în cauză, soarta procesului nu-i este indiferentă intervenientului accesoriu, iar întreaga sa activitate procesuală, deși subordonată părții în favoarea căreia a intervenit, are și un pronunțat caracter preventiv sau conservatoriu în ceea ce privește propriile drepturi și interese ale terțului.

¹⁹ M. Tăbărcă, *Drept procesual civil, Volumul I, Teoria generală*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 368.

²⁰ S. Spinei, *Drept procesual civil, Teoria generală, Volumul I*, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 61.

Prin regula impusă de majoritatea doctrinei și a jurisprudenței se ajunge la situația de a se descuraja terții în a avea un comportament activ, adică de a interveni în acele litigii al căror rezultat ar putea să le afecteze situația juridică, în contradicție cu scopul reglementării acestei instituții, motiv pentru care nu putem decât să recunoaștem intervenientului accesoriu aceleași drepturi cu cele ale celorlalte părți din proces.

S-a arătat în mod justificat²¹ că acceptând respingerea *de plano* a cheltuielilor de judecată solicitate de intervenientul accesoriu se creează un regim discriminatoriu în raport de partea în favoarea căreia a intervenit, în condițiile în care aceasta din urmă poate să își recupereze cheltuielile de judecată pe temeiul art. 453 C. pr. civ.

Mergând pe același raționament, în opinia noastră tratamentul discriminatoriu se manifestă și în raport cu partea adversă pentru următoarele motive.

S-a menționat în doctrină²² că în situația în care partea care a avut câștig de cauză a făcut o serie de cheltuieli numai pentru a combate susținerile intervenientului accesoriu, acesta din urmă va fi obligat la plata cheltuielilor respective.

Prin urmare, în opinia autorilor citați, este posibil ca intervenientul accesoriu să fie obligat la plata cheltuielilor de judecată efectuate de partea adversă, atunci când aceasta din urmă are câștig de cauză, însă niciodată intervenientul accesoriu nu va fi în măsură să-și recupereze propriile cheltuieli avansate în proces de la partea adversă, nici atunci când intervenția accesorie este admisă, or această diferență de tratament nu are nicio justificare obiectivă în aprecierea noastră, fiind greu de explicat de ce intervenientul accesoriu trebuie să suporte riscul de a suporta cheltuielile de judecată ale celeilalte părți, fără a avea dreptul, în mod corelativ, de a-și recupera cheltuielile de judecată atunci când intervenția este admisă.

Nu în ultimul rând și argumentul privind necesitatea ca intervenția accesorie să nu sporească cheltuielile de judecată ale părții adverse este discutabil, în opinia noastră, întrucât o asemenea intenție de limitare nu rezultă din nicio dispoziție legală.

Este adevărat că potrivit art. 67 alin. (2) C. pr. civ. intervenientul accesoriu poate să săvârșească numai actele de procedură care nu contravin interesului părții în favoarea căreia a intervenit, ceea ce înseamnă că acesta nu se bucură de independență procesuală, însă chiar și în aceste condiții principiul limitării activității procesuale a intervenientului accesoriu nu are o valoare procesuală absolută. S-a arătat în doctrină²³ că intervenientul accesoriu poate prin activitatea sa în instanță să formuleze orice apărare care sprijină în mod obiectiv poziția procesuală a părții în favoarea căreia s-a formulat intervenția, putând invoca orice excepții care sunt de natură a ajuta partea în favoarea căreia s-a făcut cererea de intervenție, or această concepție vine, într-o oarecare măsură, în contradicție cu principiul amintit anterior, ca intervenția accesorie să nu determine creșterea cheltuielilor de judecată din proces.

²¹ I.-F. Stanca, *op. cit.*

²² E. Oprina, *Participanții la procesul civil*, Editura Rosetti, București, 2005, p. 159, G. Boroi, M. Stancu, *op. cit.*, p. 129.

²³ I. Leș, *Noul Cod de procedură civilă, Comentariu pe articole*, ediția a 2-a, Editura C.H. Beck, București, 2015, p. 134.

Cu alte cuvinte nu i se poate cere intervenientului accesoriu să săvârșească orice act de procedură necesar sprijinirii părții în favoarea căreia a intervenit, însă să aibă întotdeauna grijă să nu sporească cheltuielile de judecată din proces.

Aplicarea regulii conform căreia intervenientul accesoriu își suportă întotdeauna propriile cheltuieli de judecată duce la situații inechitabile, iar în sprijinul acestei afirmații putem exemplifica cu ipoteza în care intervenientul solicită administrarea probei testimoniale în combaterea dovezilor propuse de partea adversă, iar martorul are cheltuieli de deplasare și cazare. În conformitate cu prevederile art. 326 alin. (2) C. pr. civ. astfel de cheltuieli sunt suportate de partea care a propus martorul, în exemplul nostru intervenientul accesoriu fiind obligat să avanseze cheltuielile solicitate de martor. În condițiile în care depoziția martorului propus de intervenient este utilă cauzei, conducând la câștigarea procesului de către partea în favoarea căreia a intervenit, respingerea solicitării intervenientului accesoriu de a-și recupera cheltuielile de judecată avansate martorului apare ca fiind excesivă și în dezacord cu litera și spiritul prevederilor art. 453 C. pr. civ.

Pentru toate aceste motive considerăm că se impune o revizuire a doctrinei și a jurisprudenței în ceea ce privește cheltuielile de judecată solicitate de intervenientul accesoriu, astfel încât acesta să se bucure de toate drepturile procesuale, inclusiv de recuperarea cheltuielilor de judecată efectuate în proces și dovedite în condițiile art. 452 C. pr. civ., neexistând nicio rațiune obiectivă pentru care acesta să aibă parte de un alt tratament decât toate celelalte părți din proces.

4. Concluzii

Problema suportării cheltuielilor de judecată prezintă o importanță crescută pentru părți în contextul în care, de cele mai multe ori, este vorba despre sume deloc neglijabile, uneori apropiate ca valoare de pretențiile deduse judecătii, astfel că este pe deplin înțeles interesul acestora pentru soluționarea temeinică și legală a capetelor de cerere având ca obiect recuperarea sumelor avansate în cursul procesului.

S-ar putea ca de multe ori instanțele să nu acorde atenția necesară modului de distribuire a cheltuielilor de judecată, fiind axate, în principal, asupra dezlegării pe fond a litigiului, astfel că soluționarea petiului privind plata cheltuielilor de judecată poate fi apreciată ca fiind neesențială, decurgând în mod firesc din poziția procesuală a părților, respectiv dacă au câștigat sau au pierdut litigiul.

În acest context am abordat soluțiile avansate de doctrină și jurisprudență atunci când cadrul procesul este extins prin formularea unei cereri de intervenție voluntară, anume atunci când, pe lângă reclamant și pârât, apare și un terț intervenient care, la rândul său, este ținut să avanseze cheltuieli de judecată pe parcursul procesului.

Dacă cheltuielile de judecată solicitate de intervenientul voluntar principal nu comportă dificultăți deosebite, acesta fiind tratat ca orice parte la proces, mult mai multe dezbateri sunt iscate de situația particulară a intervenientului voluntar accesoriu.

Urmând cele statuate în doctrina de drept procesual civil, atât corespunzătoare vechiului Cod de procedură civilă, cât și cea actuală, jurisprudența majoritară, inclusiv la

nivelul instanței supreme²⁴, a negat intervenientului accesoriu dreptul de a-și recupera cheltuielile de judecată, indiferent dacă cererea sa de intervenție a fost admisă sau respinsă, spunându-se, în esență, că demersul său judiciar nu trebuie să sporească cheltuielile de judecată.

Prin intermediul prezentului articol punem la îndoială justetea și echitatea unei atare soluții, considerând că intervenientul voluntar accesoriu, asemenea oricărei părți din proces, trebuie să dispună de toate drepturile procesuale recunoscute părților, deci inclusiv de posibilitatea de a-și recupera cheltuielile de judecată atunci când cererea sa de intervenție este admisă. Perpetuarea unei viziuni stricte cu privire la intervenția accesorie nu este de natură a aduce niciun beneficiu, din contră, terții se pot simți descurajați să mai formuleze cereri de intervenție accesorie, știind că trebuie să suporte din propriul patrimoniu toate cheltuielile de judecată, indiferent de soarta procesului.

²⁴ Decizia nr. 444 din data de 10 martie 2021 pronunțată de Secția I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție disponibilă pe <https://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=177258>.

